

Први Први На Скали

Очување старих сорти – за Србију без ГМО

Еколошки покрет “Оквир живота”

др Ивана Петровић
Еколошки покрет “Оквир живота”
Паштрић - Мионица
okvirzivota@gmail.com

Очување старих сорти – за Србију без ГМО

Теме предавања:

- * Старе сорте - појам
- * Значај очувања старих сорти
- * Старе сорте и квалитет хране
- * Старе сорте и безбедност и сигурност хране
- * Старе сорте и климатске промене
- * Значај очувања традиционалних пољопривредних пракси
- * Начини заштите и очувања старих сорти
- * Изазови у заштити старих сорти
- * Шта појединац може да учини?

др Ивана Петровић
Еколошки покрет “Оквир живота”
Паштрић - Мионица
okvirzivota@gmail.com

Старе сорте - појам

- Старе сорте
- Старинске сорте
- Аутохтоне сорте
- Традиционалне сорте
- Локалне сорте
- Домаће сорте
- Да ли су старе сорте исто што и биљни генетички ресурси?

Аутохтона сорта: сорта чија је прилагођеност на локалне агро-еколошке услове тестирана кроз време; сорте које су отворено опашујуће; сорте које су власништво локалне заједнице

* више на јутјуб каналу Локална банка семена – предавање “Старе сорте, хибриди, ГМО”

Извор фотографије: blog.seedsavers.org

Значај очувања старих сорти

- Укус, мирис и квалитет
- Адаптираност на локалне агро-еколошке услове; микроклима
- Значај за органску производњу
- Адаптираност људи на узгој одређених сорти
- Диверзитет у њиви – диверзитет на тањиру – диверзитет у адаптацијама
- Носиоци значајних гена битних за будуће изазове и нове сорте
- Чување животне средине кроз пољопривреду
- Старе сорте као вид конкурентности на тржишту
- Културни и духовни идентитет локалних заједница
- Независност у производњи хране – безбедност и сигурност хране

«Еколошки и биолошки закони Семена произилазе из вишегодишњих закона природе и еволуције, који су базирани на диверзитету, адаптацијама, отпорности и отворености. Такође су базирани на принципима једнакости људских права, јавних и заједничких добара»

«Закон семена», Вандана Шива.

Старе сорте и квалитет хране

Институт за ратарство и повртарство из Новог Сада – пројекат Grainefit (GRAINs bringing benEFIT) финансиран од стране ФАО - ревитализација и испитивање старих сорти пшеница које су се некада гајиле у Србији – старе сорте пшенице имају више протеина!

Старе сорте и квалитет хране

„ЕФЕКАТ СУШЕ НА ФИЗИОЛОШКЕ И
БИОХЕМИЈСКЕ ПАРАМЕТРЕ КВАЛИТЕТА
ПЛОДОВА ПАРАДАЈЗА (*Lycopersicon esculentum*)“

ЗНАЧАЈ ДИВЉИХ СРОДНИКА БИЉАКА И СОРТИ
БЛИСКИХ ДИВЉИМ СРОДНИЦИМА

*Испитивања три старе сорте парадајза су показала предност у односу на нове у погледу квалитета!

ДИВЕЗИТЕТ НАМЕНА КОЈЕ СТАРЕ СОРТЕ ИМАЈУ У ГАСТРОНОМИЈИ

ДИВЕЗИТЕТ НАМЕНА КОЈЕ СТАРЕ СОРТЕ ИМАЈУ У ГАСТРОНОМИЈИ

СТАРЕ СОРТЕ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

ТОЛЕРАНЦИЈА НЕГАТИВНИХ ФАКТОРА

ТОЛЕРАНЦИЈА НЕГАТИВНИХ ФАКТОРА

Izvor fotografije – sajt <https://rs.n1info.com/>

ТОЛЕРАНЦИЈА НЕГАТИВНИХ ФАКТОРА

ИЗБЕГАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРА

A flower does not think of competing with the flower next to it. It just blooms.

ОСЕТЉИВОСТ НА НЕГАТИВНЕ ФАКТОРЕ

Izvor fotografije BER-a – gardenersworld.com

**ЧАК И ОСЕТЉИВОСТ СТАРИХ
СОРТИ МОЖЕ БИТИ
ПРЕДНОСТ У ЛОКАЛНИМ
ЗАЈЕДНИЦАМА КОЈЕ ПОЗНАЈУ
СВОЈЕ РЕСУРСЕ!**

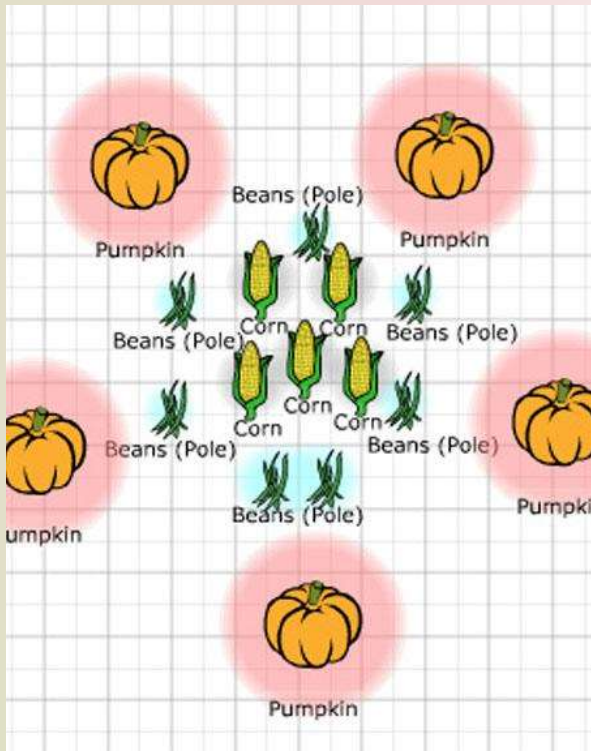
„У Мексику, Huitlacoche се налазе лако на пијацама, где се продају на килограм. Обично их продају жене које такође продају лук и зачинско биље. Ако их купујете, водите рачуна да је боја тамна, као и да је облик још увек мехураст – тако знате да су још увек свеже! Иако је најбоље купити их свеже, Huitlacoche се могу купити и конзервиране, у теглама, као и у вакумским паковањима – посебно ван Мексика“

Извор текста и слике -
<https://www.mexicoinmykitchen.com>

ТРАДИЦИОНАЛНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРАКСЕ

„ТРИ СЕСТРЕ“ СИСТЕМ ГАЈЕЊА

Slika preuzeta sa growveg.com

*старе сорте имају потпуно други контекст у односу на комерцијалне и приступ заштити старих сорти мора укључити и традиционалне пољопривредне праксе: заштита старих сорти зависи од знања и искуства земљорадника да их узгајају

*традиционалне пољопривредне праксе кључ и за очување земљишта и других природних ресурса (пример: употреба стајњака)

*локалне заједнице најбоље познају специфичности сопствене пољопривредне производње (пример: шљива ранка и шљива пожегача)

ТРАДИЦИОНАЛНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРАКСЕ

*избор подлоге за калемљење – подлоге које се користе вековима су најповољније са аспекта дуговечности и отпорности на сушу!

Saxifraga-Willem van Kruijsbergen

1. Индивидуалне банке гена

2. Институционалне банке гена

3. Локалне банке гена

**in situ* – очување старих сорти на лицу места

- * промоција старих сорти
- * већа доступност старих сорти
 - * трансфер знања
 - * стварање нових сорти
- * умрежавање са потрошачима
- * сигурност и безбедност хране
- * утицај пољопривредника на процес доношења одлука, права земљорадника на бенефите од старих сорти
- * најотпорнији ниво очувања!

Индивидуалне и локалне банке семена одржавају процес живим.

Институционалне банке семена чувају резултате тог процеса.

Сваки ниво чувања има своје место у систему очувања!

Опстанак наших државних института је кључан за независност, сигурност и безбедност хране!

Активности у склопу локалне банке семена

Сакупљање и
складиштење семена

Едукација и
промоција

Умножавање и размена
биљног материјала

Умрежавање и
сарадња

Идентификација и
карактеризација сорти

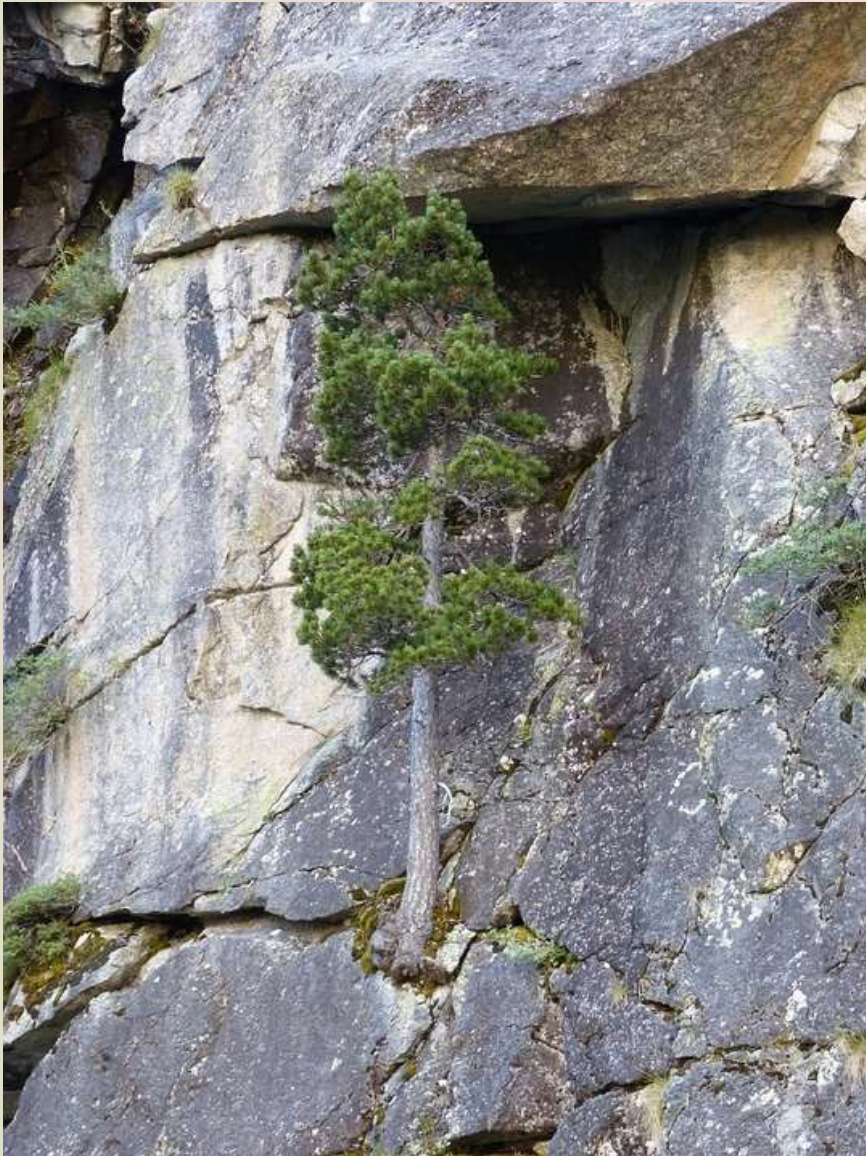

Формирање
базе података

Модел партиципације!

3. Локалне банке семена

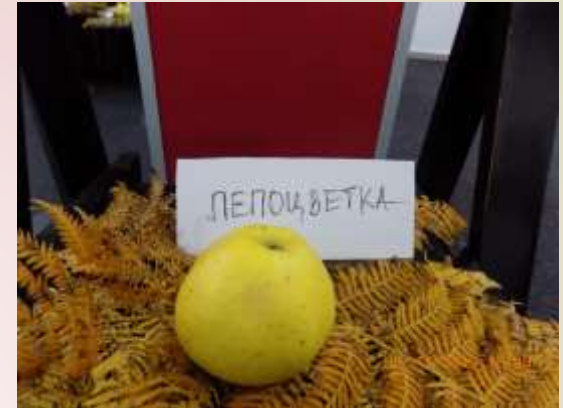
Највећи ресурс локалне банке семена нису семена, већ људи!
Људи чувају семена, а семена чувају људе!

*осетљивост ресурса који се користе у производњи хране води осетљивости самих локалних заједница

Локалне банке семена су кључ за отпорност локалних заједница!

*Примери добре праксе: Рампур и производња пиринча

ИЗАЗОВИ У ОЧУВАЊУ СТАРИХ СОРТИ

- *Кадровски проблеми
- *Старе сорте су нам непознате
- *Нестају великом брзином – наредних 20 година кључно за Србију!
- *Брзина и јачина промена морају бити довољно умерени за адаптацију старих сорти и људи на промене – некада немамо времена!
- *Нове болести и штеточине
- *Незнање у области очувања старих сорти; губитак квалитета и аутентичности сорте;
- *Биопиратерија

ЗАШТО ДА ЗА СТАРЕ СОРТЕ? ЗАШТО НЕ ЗА ГМО?

Привилегија квалитета на супрот
терора приноса ; кратки ланци
снадбевања;

Екстензивна производња, органска
производња

Екосистем и екотуризам

Безбедне; отпорне; неистражене

Земљиште и микробиом

Умерено коришћење ресурса

Цена производње у целини

Културни и гастрономски идентитет

Право потрошача и произвођача на
избор

Стратегија ЕУ “Од њиве до
трпезе” – “Храна мора
остати безбедна,
нутритивна и високог
квалитета”

Да ли смо гладни зато што
нема довољно хране? Ко
храни свет?

Земљиште нестаје
огромном брзином, док
семе постаје роба!

Потребна нам је пост-
зелена револуција,
инвестиције и иновације у
области ревитализације
земљишта и пољопривреде!

Србија – земља за старе сорте, не за ГМО и руднике!

Еколошки покрет “Оквир живота”

Еколошки покрет “Оквир живота”

Паштрић - Мионица

okvirzivota@gmail.com

Фб страница: Еколошки покрет “Оквир живота”

Јутјуб канал: Локална банка семена